

валютно-фінансових операцій виникли моделі, які описують механізм перебігу негативних процесів.

Моделі впливу на зникаючі сировинні товари, канонічна модель запроваджувалися як щодо світового ринку нафти й нафтопродуктів, так і до спекулятивних впливів на центральні банки, що намагаються стабілізувати обмінні курси власних валют. Використання таких моделей породжує проблематику створення відповідних обмежуючих заходів із метою нівелювання спроб практики моделей, що мають характер валютно-фінансових кризових процесів.

1. Павлов К. В. Общая теория социально-экономической политики / К. В. Павлов ; М-во общ. и проф. образования, Удмурт. гос. ун-т, Ин-т экономики и упр. – Ижевск : Изд-во Ин-та экономики и упр. УдГУ, 1998. – 174 с.
2. Барр Р. Политическая экономия : в 2 т. / Раймон Барр. – М. : Междунар. отношения, 1995. – Т. 1. – 608 с.
3. Фридмен М. Если бы деньги заговорили... / Милтон Фридмен ; [пер. с англ. Л. С. Микша, А. М. Семёнова]. – М. : Дело, 1998. – 156 с.
4. Minsky H. The Modeling of Financial Instability: An Introduction / H. Minsky // Modelling and Simulation. – 1974.
5. Krugman P. A model of Balance-of-Payments Crisis / P. Krugman // Journal of Money, Credit and Banking. – 1979. – November.
6. Шевчук В. Міжнародна економіка: теорія і практика / В. Шевчук. – Л. : Каменяр. – 719 с.
7. Flood R. Collapsing exchange rate regimes: some linear examples / R. Flood, P. Garber // Journal of International Economics. – 1984. – September.

Рецензент:

Мікула Н.А. – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу транскордонного та прикордонного співробітництва та розвитку ринкової інфраструктури, Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів;

Петренко В.П. – доктор економічних наук, завідувач кафедри управління виробництвом та регіонального розвитку ІФНТУНГ.

УДК 658

ББК 65.29

Ткачук І.Г., Кропельницька С.О.

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРА ДИТЯЧОГО МОЛОЧНОГО
ХАРЧУВАННЯ**

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України,
кафедра фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 0342596176, факс: 0342231574

Анотація. У статті досліджено комплекс питань теоретичного й практичного характеру, які пов'язані з організацією виробництва дитячого молочного харчування за моделлю кластера. Розглянуто основні концептуальні підходи до кластеризації молочного комплексу агропромислового сектору економіки України. Обґрунтовано основи фінансово-економічного механізму функціонування молочного кластера.

Ключові слова: кластер дитячого молочного харчування, координаційний центр, асоціація, фермерське господарство, фінансово-економічний механізм кластера.

Annotation. In the article the complex of theoretical and practical questions, related to the organization of dairy baby food production by the cluster model is investigated. The main conceptual approaches to the clustering of dairy complex of agricultural sector of Ukrainian economy are considered. The bases of financial and economic mechanism of dairy cluster functioning are grounded.

Key words: cluster of dairy baby food, coordination center, association, farms, financial and economic mechanism of the cluster.

Вступ. Оптимізація структури господарства регіону сьогодні є однією з найважливіших науково-прикладних проблем, що потребує відповідного вирішення. У концепції оптимізації господарства регіону основну увагу приділяється не лише локалізації суб'єктів підприємницької діяльності, але й побудові стійких економічних взаємозв'язків між ними. Цей процес передбачає посилення конкурентоспроможності розташованих на певній території підприємств, нарощування їх потужностей за рахунок технологічних нововведень, що викликані зміною структури попиту, еволюцією старих галузей і виробництв.

В економіці одним із засобів стабільного розвитку підприємництва є впровадження кластерних систем, що останнім часом стали самостійними суб'єктами господарювання за різноманітними функціональними напрямками діяльності. Розвиток кластерних систем надає можливості використовувати типові організаційні форми господарювання.

До найбільш обділених у сенсі теоретичних досліджень можна віднести різного типу регіональні або територіально-виробничі системи агропромислового сектору економіки. Це стосується і молочних комплексів, розвиток яких в Україні є пріоритетним як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Кластерні об'єднання підприємств і організацій, що займаються виробництвом і реалізацією молочної продукції, можуть стати науковим плацдармом для аналізу й оцінки кластерних переваг у силу наявності вертикально інтегрованої структури й регіональної приналежності.

Теорії економічних кластерів, яскравим представником якої є М. Портер, присвячена велика кількість робіт вітчизняних і зарубіжних авторів: М.П. Войнаренка, С. І. Соколенка, О. Г. Лібермана, Л. С. Маркова, Ю. Нікольського, Т. В. Цихана, Л. Нести, П. Патела та інших. Разом з тим систематизації арсеналу методів та інструментарію управління діяльністю кластера не приділялося достатньої уваги. Окремі питання формування і розвитку ринку молока та молочної продукції знайшли своє втілення в наукових працях таких учених-економістів, як В.І. Бойко, Е.К. Кравцов, В.Н. Зимовець, А.В. Македонський, В.Я. Месель-Веселяк, А.О. Омеляненко, В.В. Радченко, В.Г. Рижков, П.Т. Саблук, В.Й. Шиян, О.М. Шпичак та ін. Безпосередньої уваги такого типу інтегрованим структурам, пов'язаним з виробництвом і переробкою сільськогосподарської продукції, передусім молока, досі науковцями не приділялося. Це обумовлює актуальність дослідження, висвітленого в статті, і ставить перед нами певні завдання.

Постановка проблеми. Обґрунтувати концептуальні підходи організації виробництва молочних продуктів за моделлю кластера.

Результати. Виробництво дитячого харчування на основі екологічно чистого коров'ячого молока в Рогатинському районі доцільно організувати за кластерною моделлю. Кластер у науковій літературі має багато визначень. На нашу думку, *кластер у загальному – добровільне утворення суб'єктів господарювання, одноосібних виробників, зв'язаних технологічним ланцюжком, а також організацій сервісу та послуг: банків, приватного сектору, освітніх закладів, органів влади та суміжних, допоміжних, конструкторських, інноваційних підприємств/організацій, об'єктів інфраструктури територіально локалізованих задля створення єдиного регіонального продукту в рамках замкнутого виробничого циклу* (курсив наш. – І.Т., С.К.).

З аналізу економічних відносин за вертикальними та горизонтальними зв'язками учасників процесу виготовлення дитячого молочного харчування, дійшли висновку, що організація і формування оптимальної структури такого виробництва можна досягти лише за кластерною моделлю.

Структура організації кластера дитячого молочного харчування (рис. 1) може бути створена за схемою “знизу – вверху” [1, с.63–71], коли формування координаційного центру кластера відбувається за ініціативою та рішенням безпосередніх його учасників – виробників сировини (молока), підприємців з переробки молока в готові продукти дитячого харчування та інших учасників, які забезпечуватимуть якість їх виготовлення і доставку до споживачів.

Кластер як система працює на готовий продукт – дитяче молочне харчування – (далі – ДМХ). ДМХ – це не тільки сам продукт (його фізична частина), але й сума необхідних споживчих якостей – цінність, властива даному продукту (оформлення та упакування, умови постачання, престиж торгової марки і т. д.) [2, с.199–201].

Тому умовно кластер можна поділити на дві підсистеми:

- формування цінності продукту кластера й взаємодії з ринком;
- забезпечення і підтримка формування цінності продукту – ДМХ.

Перша підсистема включає три блоки:

- блок “сільського господарства” – виробництво молока як сировини для ДМХ, до якого входять індивідуальні фермерські господарства, Інститут землеробства і тваринництва Західного регіону, Інститут контролю ветеринарних кормових добавок, Інститут біології тварин НААНУ (м. Львів), Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, Івано-Франківський обласний державний проектно-технологічний центр охорони родючості ґрунтів і якості продукції;
- блок “переробка” – виробництво якісного ДМХ. До нього входять: завод з виробництва ДМХ (за організаційно-правовою формою – це товариство з обмеженою відповідальністю); Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзеєва АМНУ та Львівський національний університет медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, які розроблятимуть і контролюватимуть технологічні норми, норми якості та інші показники для продуктів ДМХ;
- блок “торгівля” – здійснює просування продуктів ДМХ до безпосередніх споживачів через торговельно-збутову мережу кластера. Сюди можуть увійти фірмові магазини, молочні кухні, аптеки матері й дитини, дошкільні заклади, дитячі інтернати, дитячі лікарні та ін.

Друга підсистема призначена для надання послуг, спрямованих на забезпечення і підтримку цінності продуктів кластера відповідними інституціями. Вона включає:

- маркетингову службу, яка виконуватиме пошук ринків збуту продуктів ДМХ;
- громадську організацію “Мій дім – Карпати”, яка забезпечуватиме пошук технологічного обладнання для кластера, сприятиме інноваціям і виконуватиме інші функції, які необхідні кластеру;
- Український державний інститут з проектування об'єктів дорожнього господарства “Укрдіпродор”;
- інші інституції, які надаватимуть допоміжні та супутні послуги членам кластера ДМХ.

Основою кластера, звичайно, є виробництво сировини – екологічно чистого коров'ячого молока. Таке виробництво організовується в 15 селах Рогатинського району. Формою організації виробництва молока може виступати індивідуальне фермерське господарство.

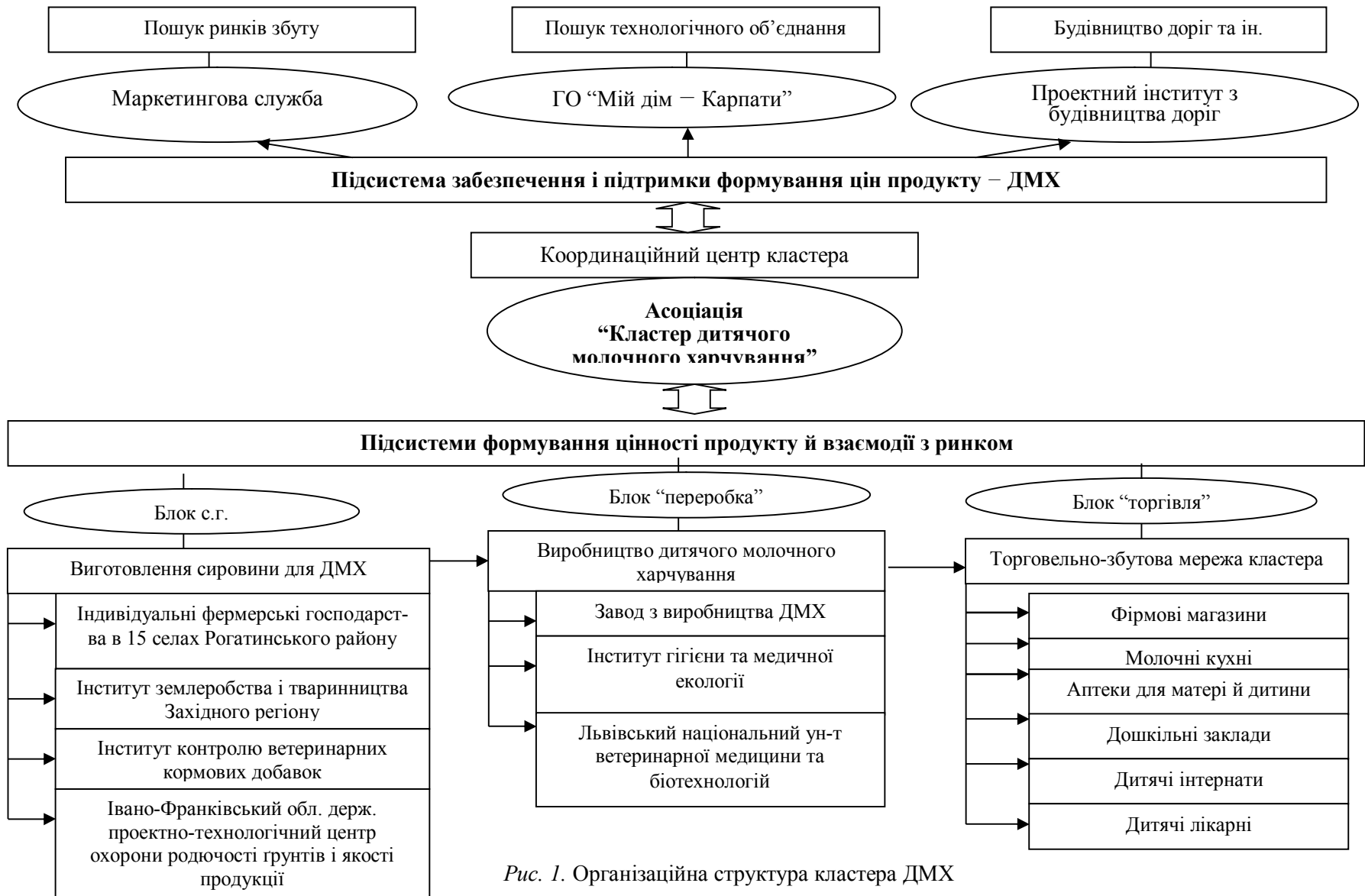

Рис. 1. Організаційна структура кластера ДМХ

Відповідно до ст. 1 Закону України “Про фермерське господарство” від 8 вересня 2005 року № 2864-IV [3], фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, згідно із законом. Фермерське господарство може бути створене одним громадянином України чи кількома громадянами України, які є родичами або членами сім’ї, відповідно до закону. Членами фермерського господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім’ї, родичі, які об’єдналися для спільного ведення фермерського господарства, визнають і дотримуються положень статуту фермерського господарства (далі – ФГ). Членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом).

Отже, ФГ організуються на добровільних засадах. Членами ФГ є працездатні громадяни, які мають власні засоби виробництва (земельна ділянка, ВРХ, зокрема, молочні корови і т. ін.). Засоби виробництва їм належать на правах приватної власності й не є спільною власністю кластера, а тільки використовуються у виробництві для досягнення загальної мети кластера ДМХ.

ФГ створюються переважно за технологічним і територіальним принципами, спеціалізуються на виробництві подібних видів продукту (молока) чи наданні однотипних послуг. Робота ФГ відбувається через координацію їх громадянином – власником землі і ВРХ, у якого можуть бути також наймані працівники. ФГ самостійно вирішують питання організації і технології виробництва, розподілу продукту (молока), оплати праці, внутрішнього розпорядку життя колективу – членів ФГ та учасників, несуть відповідальність за кінцеві результати господарської діяльності, яка не стосується функціонування всього кластера. Якщо ж виробники випускають продукт під товарним знаком кластера, їх господарська діяльність підпорядкована координаційному центру кластера.

Головою фермерського господарства є його засновник або інша, визначена в статуті особа. Органом управління ФГ фактично є громадянин-підприємець, який заснував ФГ. Взаємовідносини між ФГ і його працівниками, постачальниками та іншими учасниками ринку регламентуються договорами.

Основним завданням ФГ є забезпечення виробництва продукту, реалізації послуг згідно з договором, одержання госпрозрахункового прибутку в такому обсязі, який забезпечує високий рівень рентабельності й самофінансування кожного суб’єкта.

Фермерські господарства відповідно до українського законодавства мають право бути засновниками або учасниками різних господарських об’єднань.

У підприємницькій діяльності існує необхідність взаємодії одних суб’єктів підприємства з іншими юридичними особами з метою колективного використання виробничого, науково-технічного, інформаційного й фінансового потенціалу кожного з них задля досягнення більшої ефективності. Це зумовлює створення різноманітних видів господарських об’єднань, що виникають на добровільній основі, з активними “горизонтальними” зв’язками між їх учасниками – суб’єктами підприємницької діяльності.

На практиці діє багато різних видів господарських об’єднань, що потребує їхнього відповідного правового регулювання.

Згідно із ч. 1 ст. 119 Господарського кодексу України [4], залежно від порядку заснування об’єднання підприємств можуть утворюватися як господарські об’єднання або як державні чи комунальні господарські об’єднання.

Господарські об’єднання згуртовують підприємства незалежно від їх виду, які на добровільних началах об’єднали свою господарську діяльність [4, ч. 2 ст.119]. Господарські об’єднання є добровільними об’єднаннями юридичних осіб, які створені ними з

метою координації діяльності, забезпечення захисту їхніх прав, представлення спільних інтересів у державних та інших органах, а також міжнародних організаціях. Метою таких об'єднань є захист і реалізація інтересів їх учасників, консолідація зусиль у забезпеченні роботи його структур. *Тобто це саме та мета, заради виконання якої створюється координаційний центр кластера* (курсив наш. – *I.T., С.К.*).

Господарські об'єднання характеризуються такими ознаками:

- по-перше, його засновниками (учасниками) можуть бути тільки комерційні юридичні особи-організації, основною метою яких є одержання прибутку;
- по-друге, учасники об'єднання зберігають свою юридичну самостійність як суб'єкти права. Це зафіксовано в ч. 1 ст. 121 Господарського кодексу України (далі – ГКУ): підприємства – учасники об'єднання підприємств зберігають статус юридичної особи незалежно від організаційно-правової форми об'єднання. Отже, об'єднання не має права здійснювати управління і контроль за діяльністю учасників і виконувати функції щодо розпорядження їхнім власним майном;
- по-третє, добровільний порядок створення. Добровільність волевиявлення засновників на створення об'єднання знаходить висвітлення в установчому договорі;
- по-четверте, об'єднання визнається новим і самостійним суб'єктом права (юридичною особою), що є власником майна, переданого йому засновниками (учасниками). Згідно із ч. 4 ст. 118 ГКУ, об'єднання є юридичною особою.

ГКУ [4, ст.120] називає чотири види господарських об'єднань: асоціація, корпорація, консорціум і концерн. Перші два види – договірні, інші – статутні. Приведення в законодавстві переліку об'єднань має певне значення для відокремлення різних видів використовуваних у практиці об'єднань, виявлення їхніх відмінностей. Водночас важливо, що цей перелік не має вичерпного характеру. У Законі зазначено, що можливі й інші об'єднання підприємств, передбачені Законом. Це дозволяє включати до сфери чинності Закону нові, раніше не відомі, види об'єднань. Проаналізувавши існуючі види об'єднань, ми прийшли до висновку, що саме у формі асоціації може бути створений координаційний центр кластера, оскільки найбільш відповідає кластерним принципам організації (курсив наш. – *I.T., С.К.*).

Отже, асоціація “Кластер дитячого молочного харчування” (надалі – асоціація) буде створена відповідно до Господарського кодексу України, Закону України “Про захист економічної конкуренції”, інших законів і нормативних актів України. Асоціація засновується на добровільному членстві підприємств, установ, організацій, які мають спільні інтереси, і діє відповідно до чинного законодавства України й статуту.

Асоціація є договірним об'єднанням, що створюється з метою постійної координації господарської діяльності підприємств та інших юридичних осіб, які об'єдналися, шляхом централізації визначених статутом виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання членами фінансових і матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб членів асоціації.

Суб'єкти кластера делегують окремі свої повноваження для координації діяльності, забезпечення захисту їхніх прав, представлення спільних інтересів у державних та інших органах, а також міжнародних організаціях, вищому керівному органу – координаційному центру кластера, створеному у формі асоціації.

Асоціація засновується учасниками кластера задля узгодження дій стосовно визначення цін, освоєння ринків збуту, захисту інтересів своїх членів тощо. Координація не вимагає централізації управління ФГ членами асоціації. Правління асоціації не втручається у виробничу та комерційну діяльність своїх членів.

Норма, що міститься в ч. 4 ст. 123 Господарського кодексу, регламентує виконання асоціацією зобов'язань: об'єднання господарських суб'єктів не відповідає за

зобов'язання його учасників, а суб'єкти-учасники не відповідають за зобов'язання асоціації, якщо інше не передбачено установчим договором або статутом об'єднання. Це положення впливає з принципу самостійної майнової відповідальності юридичної особи, закріпленого в ст. 96 Цивільного кодексу України: юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями всім належним їй майном. *Водночас, якщо ці зобов'язання стосуються виробництва продукції чи надання послуг під товарним знаком кластера, то їй відповідальність буде неподільною між асоціацією "Кластер ДМХ" і учасниками* (курсив наш. – І.Т., С.К.).

Головними в діяльності асоціації є функції виробничого характеру. До них відносяться функції координації виробничої діяльності між членами асоціації, поглиблення між ними кооперації, науково-технічного співробітництва, здійснення спільних підприємницьких проектів тощо.

Створення асоціації "Кластер ДМХ" жодним чином не призведе до появи монопольного утворення, монополізації ринків, обмеження конкуренції.

Асоціація є неприбутковою організацією, що утримуватиметься лише за рахунок внесків її членів, не проводитиме господарської діяльності, за винятком отримання пасивних доходів, і буде покликана здійснювати постійну координацію господарської діяльності суб'єктів кластера, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових і матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб членів кластера, у той самий час не контролюватиме й не втручатиметься в їх господарську та іншу діяльність і не ухвалюватиме відносно них управлінських рішень.

Метою діяльності асоціації є об'єднання на добровільних засадах зусиль і засобів суб'єктів господарювання – членів асоціації, зацікавлених у розвитку молочної галузі в Україні, для розробки та впровадження нових технологій і найбільш ефективного використання виробничих потужностей, розширення ринків збуту, захист внутрішнього ринку збуту, зокрема, у сфері дитячого молочного харчування.

Друга підсистема кластера дитячого молочного харчування може формуватися і базуватися на інших принципах, передусім, створення певних управлінь при асоціації, які будуть на договірній основі залучати необхідні інституції або виконувати певні функції власними силами. Ураховуючи вищевказаних на рис. 1 учасників другої підсистеми кластера ДМХ, такими управліннями можуть бути:

- маркетингове управління;
- техніко-технологічне управління;
- управління забезпечення соціальної інфраструктури та ін.

Діяльність названих вище управлінь організовується на госпрозрахунковій основі й регулюється, виходячи з договорів, які кожне з них укладає з підприємствами, організаціями, установами – членами асоціації. У цих договорах визначаються делеговані цим управлінням функції та їх обов'язки, а також порядок формування та використання госпрозрахункового доходу.

Ефективність господарської діяльності кластера ДМХ залежить від ефективності його фінансово-економічного механізму.

Фінансово-економічний механізм кластера ДМХ забезпечує збалансування взаємних інтересів учасників через систему внутрішніх фінансово-кредитних відносин. Він передбачає вільне переміщення фінансових ресурсів у межах кластера, механізм внутрішніх (трансфертних) цін, за якого один структурний підрозділ реалізує продукцію іншому підрозділу тієї ж організації або надає послуги, удосконалення розрахункових відносин між учасниками, удосконалення системи управління інвестиційними проектами, пільгове кредитування виробництва ДМХ як такого, що має по-

вільний термін обороту авансованого капіталу, пільгове оподаткування прибутку банків-учасників, отриманого від спрямування коштів у агровиробничу сферу.

Основою фінансово-економічного механізму кластера ДМХ є складання, реалізація річних і середньострокових планів виробничої, збутової, фінансової та інвестиційної діяльності. До основних функцій фінансових менеджерів асоціації “Кластер ДМХ” слід віднести: вибір пріоритетних інвестиційних планів, визначення загальної стратегії поведінки членів асоціації на фінансових і товарних ринках, формування портфеля інвестиційних пропозицій учасників асоціації, їх оцінку, визначення джерел фінансування за етапами реалізації проекту, розробку заходів, спрямованих на зміцнення позицій кластера на відповідних ринках, залучення додаткових фінансових ресурсів для освоєння нових ринків, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності всіх учасників об’єднання, оперативну фінансову роботу, пов’язану з дотриманням підприємствами-учасниками платіжної дисципліни, аналізом стану розрахунків і розробкою заходів з їх прискорення.

Ефективність функціонування фінансово-економічного механізму кластера ДМХ зумовлена активною участю фінансово-кредитної установи в окремих технологічних ланцюгах кластера: сільське господарство – переробка – торгівля (див. рис. 1).

Організаційна будова кластера дозволяє використати трансфертну ціну для реалізації проміжної продукції одним учасником іншому. Законом “Про промислово-фінансові групи в Україні” передбачено виробництво кінцевої і проміжної продукції. Кінцевою продукцією кластера є продукція, для виробництва якої він створюється і яка призначена для реалізації за межами кластера. Проміжна продукція виробляється одним з учасників кластера виключно для реалізації іншому учасникові в межах даного об’єднання, який використовує її для виготовлення кінцевої продукції. Для реалізації проміжної продукції використовуються трансфертні ціни, які не можуть бути нижчими за собівартість продукції. Державне регулювання цін до такої продукції не застосовується.

Сировина, виготовлена галуззю сільського господарства й передана на переробку, і готова продукція в переробленому вигляді, яка призначена для реалізації через торговельну мережу кластера, вважаються проміжною продукцією. Готова продукція, реалізована торговельними підприємствами та іншими інституціями кластера або за межі кластера за оптовими цінами, є кінцевою продукцією.

Проміжна продукція (ПП), призначена для подальшого використання у виробництві кінцевої продукції (КП), передається учасникові технологічного ланцюга за повною собівартістю, яка включає вартість сировини й матеріалів (ВС) і власні витрати виробництва (ВВ).

Трансфертна ціна, за якою передається проміжна продукція (ЦПП) іншому учасникові технологічного ланцюга, розраховується за формулою:

$$\text{ЦПП} = \text{ВС} + \text{ВВ галузі.}$$

Ціна кінцевої продукції (ЦКП), якщо вона реалізується за роздрібними цінами, а технологічний ланцюг складається із сільського господарства, переробної промисловості й торгівлі, визначається кон’юнктурою ринку шляхом зіставлення попиту й пропозиції на ринку даного виду продукції.

Маркетингове управління кластера, яке може бути створене при асоціації “Кластер ДМХ”, визначає найбільш прийнятну роздрібну ціну, яка з урахуванням понесених витрат забезпечила б необхідний мінімальний прибуток її виробникам і водночас знайшла свого споживача в якомога коротші строки. Якщо готова продукція буде реалізовуватися за межами кластера, аналогічно маркетингове управління встановлює ціну кінцевої продукції на рівні оптової, тобто без витрат торговельної мережі.

Перевагою цієї організаційно-господарської форми (кластера) є те, що вона дозволяє впровадити принципово новий ринковий підхід до ціноутворення, який ґрунтується на визначенні ціни на кінцеву продукцію під впливом попиту й пропозиції на ринку даної продукції, і відійти від затратного механізму ціноутворення. Підприємство, яке бере участь у технологічному ланцюгу, орієнтується на кінцеву ринкову ціну реалізації, такий підхід до ціноутворення стимулює до зниження власних витрат виробника, до впровадження інновацій у виробництво й наближення цих витрат до рівня підприємств розвинутих країн.

Отриманий прибуток від реалізації кінцевої продукції є фінансовим результатом спільної діяльності членів кластера. Розподіл прибутку між сільським господарством, переробною промисловістю та торгівлею, які входять у кластер, має забезпечити пропорційний його розподіл до понесених витрат кожним з учасників технологічного ланцюга.

Висновки. Ураховуючи вищевикладене, узагальнимо концептуальні підходи до організації виробництва дитячого молочного харчування. Таким чином, кластер ДМХ створюється за схемою “знизу – вверху”. При цьому виробники сировини (молока), підприємці з переробки молока в готові продукти дитячого харчування та інші учасники ініціюють створення координаційного центру кластера у формі асоціації. Усі учасники кластера можуть стати як його членами, так і звичайними суб’єктами на договірних умовах. Перші ж повинні зробити вступні внески, підписати установчий договір і погодитися з умовами статуту асоціації “Кластер ДМХ”. Учасників кластера умовно можна віднести до однієї з двох підсистем залежно від їх функціонального призначення у виготовленні дитячого молочного харчування: 1) формування цінності продукту кластера та взаємодії з ринком; 2) забезпечення і підтримка формування цінності продукту – ДМХ.

У загальному кластер ДМХ у Рогатинському районі Івано-Франківської області являє собою цілісну систему, у якій усі учасники працюють на виготовлення єдиного регіонального продукту – дитячого молочного харчування на основі екологічно чистого коров’ячого молока. Отриманий фінансовий результат функціонування кластера розподіляється між сільським господарством, переробною промисловістю та торгівлею, які в нього входять, пропорційно до витрат кожного учасника технологічного ланцюга створення продукту. Ефективність роботи кластера ДМХ прямо залежить від ефективності функціонування його фінансово-економічного механізму.

1. Ткачук І. Кластер народних художніх промислів “Сузір’я” : методика, коментар, поради / Ткачук І., Кропельницька С., Петруняк А. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2009. – 272 с.
2. Ткачук І. Г. Управління фінансами нових виробничих систем : теорія, методологія, практика : монографія / Ткачук І. Г., Кропельницька С. О. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2009. – 264 с.
3. Закон України “Про фермерське господарство” від 8 вересня 2005 року № 2864-IV. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Господарський кодекс України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.